

MOZART

Kazım ÇAPACI - İzmir, 2021

kazimcapaci@gmail.com

Dünya tarihinin belki de gelmiş geçmiş en büyük müzik dehası olan Wolfgang Amadeus Mozart sadece 35 yıl yaşadı. Buna rağmen ardında 626 ölümsüz eser bıraktı.

Kazım Çapacı, İzmir. 04.08.2021 – kazimcapaci@gmail.com

Geri bildirimleriniz yol gösterici olacaktır.

MOZART

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756-1791)

Johannes Chrysostomus Wolfgangus Theophilus Mozart

27 Ocak 1756, Salzburg, Avusturya – 5 Aralık 1791, Viyana.

Klasik Batı Müziği'nin en üretken, en etkili bestecilerinden biridir. Eserleri, senfonileri, konçertoları, oda orkestralarını, piyanoyu, operayı ve korolu müzikleri etkilemiştir.

35 yıllık ömrüne 626 eser sığdırmıştır. Avrupalı bestecilerin en popülerlerinden biridir ve birçok eseri standart konser repertuarlarında kullanılır.

Günümüzde müzik tarihinin en büyük dehalarından biri olarak kabul görmektedir.

Babası Leopold Mozart (1719-1787) Arşövek Prens'in saray bestecisi ve 2. orkestra yöneticisiydi. Annesi Anna-Maria Pertl, St. Gilgen vekilharcının kızıydı. Dünyaya gelen yedi çocuktan sadece ikisi yaşadı. Mozart, sonuncusuydu. Ondan beş yaş büyük ve hatırı sayılır bir müzik yeteneği olan ablası Marianne (ailede çağırıldığı gibi, Nannerl), babasının klavsen dersleri ve gözetimi altında seçkin bir klavsenist olma yolundaydı.

Müzikte erken yaşta gelişmişlerin belki de en mükemmeli olan Mozart, üç yaşındayken babasının klavseninde tierslerle egzersizler oluşturarak saatlerini geçiriyordu. Altı yaşındayken 4 menuet ve 1 onat bölümü besteledi. Babasından aldığı sağlam eğitim yanında, gerekli müzik ilişkileri ve etkilerinden zamanında yararlandırılması sayesinde dehası onu ölünceye dek bırakmadı.

Gezi yılları

Leopold Mozart, çocuklarının şaşırtıcı yeteneklerini sergileyecek olan Orta Avrupa turnesi ile işe başladı. Viyana'da imparatora çalarak hayranlığını kazanan 6

yaşındaki müzisyenin, İmparatoriçenin dizlerine tırmanarak övgülerini dinlemesi herkese ilginç geliyordu.

İlk yıllarında birçok Avrupa gezisine çıktı. Bunlardan ilki Bavyera Elektörlüğü'nün başkenti Münih'te, Bavyera Kurfüstü (Elektör prensi) 3. Maximilian'ın sarayında verdiği konserdir. Aynı yıl Prag ve Viyana'da da imparatorluk saraylarında konser vermiştir.

Konser turu üç buçuk yıl sürer ve babasıyla beraber Münih, Mannheim, Paris, Londra (burada ünlü İtalyan çellocu Giovanni Battista Cirri ile çalmıştır), Lahey, tekrar Paris, Zürih, Donaueschingen ve Münih'te konserler vermiştir. Bu gezisi sırasında, Mozart birçok ünlü müzisyenle tanışır ve kendisi de bu müzisyenlerin eserlerine aşinalık kazanır.

1763 Ocak ayında Salzburg'a geri dönünce, derslere keman da eklendi. Altı ay sonra yeniden yola çıktılar. Almanya, Fransa, Belçika'da konserler verdiler. İngiliz halkı, afişlerde yer alan "iki doğa harikası" çocuğu dinlemek için sabırsızlanıyordu. Buradaki karşılama dada da coşkulu oldu. Mozart, bu turnelerde, yorgunluğuna rağmen bestelemeye devam etti. O sırada İngiltere'de iki ünlü besteci vardı: Charles-Frederich Abel (1723-1787) ve Johann Christian Bach.

Mozart'ın en önemli esin kaynaklarından biri Johann Christian Bach'tır, onunla da 1764-1765 yıllarında Londra'da arkadaş olmuşlardır. Bach'ın eserleri birçok kez Mozart'ın esinlendiği eserler olarak gösterilmiştir. Mozart, oğul Bach'tan yalnız klasik senfoni biçimini öğrenmekle kalmadı. Onun bütün türlerdeki ustalığından, yazı stilinden ve espirisinden etkilendi. O günlerde küçük besteci, J.Ch. Bach'ın klavsen için üç sonatını konçerto olarak düzenledi.

1765'te Londra'dan ayrıldılar. Kuzey Fransa ve Belçika'dan geçerek Hollanda'ya La Haye kentine gideceklerdi. Lille'de Wolfgang hastalandı. Gand ve Anvers'ten geçerek yola güçlülükle devam ettiler. Bu kez Nannerl ateşlendi; o iyileşti, Mozart yeniden hastalandı. Posta arabasıyla günlerce sarsılarak yapılan yolculuklar, iki çocuğu güçlerinin sonuna getirmişti. Bununla beraber baba, onları La Haye'e, sonra da Paris'e götürmekten geri kalmadı. Paris'te başlangıçtaki heyecanı bulamadılar. Yeniliğin büyüğü bozulmuştu. Dijon, Lyon, Cenevre, Bern ve Zürih'te konserler verdikten sonra Salzburg'a döndüler.

Tekrar Viyana'ya 1767'de giden ikili, burada 1768'in Kasım ayına kadar kalırlar. Bu gezi sırasında Mozart çiçek hastası oldu. Sonradan iyileşmesi, babası Leopold tarafından Tanrı'nın oğlu için sevgisini temsil etmektedir.

Salzburg'a döndüklerinde tam üç yıl geçmişti. Leopold Mozart, çocuklarının dinlenmesi gerektiğini anlamış olmalıydı. Bundan sonraki günlerde Wolfgang, eğitimi tamamlamak ve sanatında mükemmelleşmek için bu duraktan yararlandı. Bu arada, Salzburg Arşövek Prensinden bir oratoryo siparişi aldı. Prens, Mozart'ın babasından yardım görmeden bir müzik yazıp yazamayacağını sınamak için onu sarayında tuttu. Birkaç ün sonra eserini tamamlayan çocuk, ailesinin yanına döndü.

Bu 12 yaşın önemli ürünleri arasında, ilk operası olan La Finta Semplice ile, J.J. Rousseau'nun Köy Kahini'nden esintili bir konu üzerine bestelenen Bastien ve Bastienne sayılabilir.

Salzburg'da geçen bir yıl sonunda, üç kez İtalya'ya yolculuğa çıktı. Bu yolculuğun tek amacı, Wolfgang'ın İtalyan müziğini ve bestecilerini yakından tanımasını sağlamaktır. geleceği ve bestecilik mesleği için bu çok önemliydi. Mozart'ın konserleri, giderek artan bir başarıyla birbirini izledi. Mantua'da program 14 eserden oluşuyordu. Dinleyici, daha fazlasını istedi. Milano'da Sammartini'ye takdim edildi. Dönemin en önemli senfoni bestecilerinden biri olan Giovanni Battista Sammartini (1698-1775), Gluck'un da öğretmeni idi. Bologna'da Giovanni Battista (Giambattista) Martini tarafından kabul edildi. Dönemin belli başlı müzikçilerini eğitmiş ve tkilemiş olan ünlü besteci ve teorisyen (Padre) Martini büyük bir kontrpuan ustasıydı (Giambattista Martini, 1722'de bir tarikata girince o tarihten başlayarak Padre (Peder) ünvanını aldı). Bütün bu ilişkiler, ileride Mozart'ın sağlam işçiliğinin yanıtlarını oluşturacaktı.

Roma'da Papa XIV. Clement, Mozart'ı kabul ederek d, nledi ve ona Altın Mahmuz Şövalye Nişanı'nı verdi. Bunu, Bologna'da Wolfgang'ın Padre Martini ile ciddi bir şekilde çalışması izledi. 14 yaşındaydı. Philharmonie Akademisi'nin en genç üyesi oldu.

Bu arada, Milano'dan bir sipariş aldı. Operanın librettosu gönderilmişti: Mitridate, re di Ponto. 1770'de sahnelenen opera, dolu salonlarda 20 kez temsil edildi. Bu başarıyı izleyen birkaç haftalık dinlenmeden sonra baba-oğul, Salzburg'a dönmek için yola çıktılar. 1771'de Mart ayında Padua'da bir mola sırasında Metastasio'nun metni üzerine bir oratoryo sipariş ettiler. (Pietro Antonio Domenico Bonaventura Metastasio (1698-1782) ozan ve başarılı bir lirrettistti). Salzburg'da onları başka bir sipariş bekliyordu. Böylece, Bertulia Liberata ile, Asconia in Alba üzerinde çalışmaya başladı.

Asconia di Alba, Archiduc Ferdinand'ın evlenme töreni dolayısıyla aynı yıl seslendirildi. Dönemin tanınmış bestecilerinden Johann Aloff Hasse (1699-1783), eseri dinledikten sonra "Bu çocuk hepimizi unutturacak" demekten kendini alamadı.

[Messeler, oratoryolar, çeşitli kilise müziği ve enstrümantal müzik de yazan Hasse, Porpora ve A. Scarlatti ile çalışarak İtalyan Operası'nın Napoli stilinde ustalaşmıştır. Hasse-Metastasio işbirliği, Gluck-Calsabici işbirliği ile kıyaslanmış ve ilgi görmüştür].

1771 Aralık ayında Salzburg Archeveque Prensi öldü. Yerine geçen Konf Colloredo Hyeronimus, katı ve kaba bir insan olarak tanınıyordu. Müziği de sevmiyordu. Colloredo'nun Salzburg Archeveque Prensi olması dolayısıyla Mozart, bir opera siparişi aldı: Il Sogno di Scipione, Metastasio'nun bir metni üzerine bestelendi. Sonuç başarılı oldu.

Yeni Arşövek Prensi, hizmetindeki baba-oğulun uzun süre Salzburg'dan ayrılmasına göz yumacak kadar hoşgörülü değildi. Bununla beraber Mozart'lar 1772 sonbaharında bir siparişi hazırlamak için Mialano'ya gitmek zorunda kaldılar. Lucio Silla Operası'nın temsilleri büyük ilgi gördü. Leopold, bu başarıyı kullanarak oğluna İtalya'da iyi bir yer bulmaya çalıştı; ama gayretleri sonuç vermedi.

1769 Kasım'ından, 1771 Mart'ına kadar, 1771'in Ağustos'undan Kasım ayına kadar ve 1772 Ekim-1773 Mart arası dönemde üç opera besteledi:

"Mitridate Rè di Ponto" (1770),

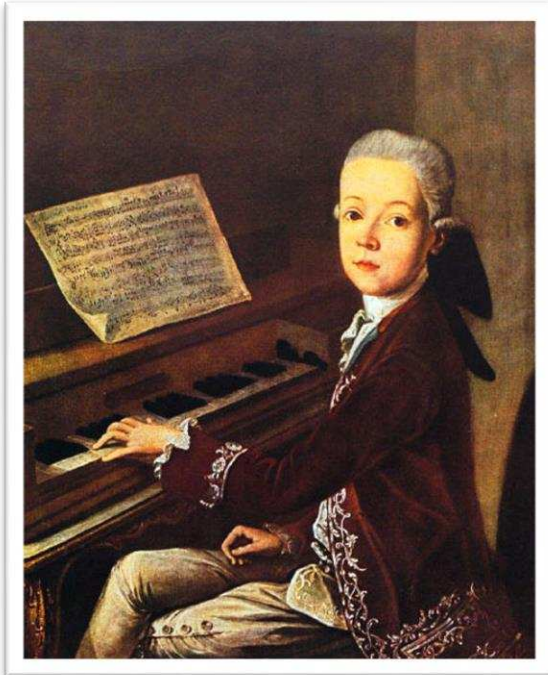
"Ascanio in Alba" (1771) ve

"Lucio Silla" (1772).

Üç opera da Milan'da oynanmıştır. Bu gezilerin ilkinde, Mozart Venedik'te Andrea Luchesi ile ve G.B. Martini ile Bologna'da buluşur ve Accademia Filarmonica'nın bir üyesi olarak kabul edilir.

İtalya'daki yolculuğunun efsanevi bir hikâyesi de, Gregorio Allegri'nin Miserere'sini Sistina Şapeli'nde duyup, tamamını hafızasına yazmasıdır. Yalnız bunu yaparken parçadaki küçük hataları düzeltir ve böylece Vatikan malının ilk illegal kopyasını üretmiş olur.

Prensin atanma yıldönümü kutlamaları için Salzburg'a döndüler. Bu tarihten sonra Colloredo ile ilişkileri daha da gerginleşti. Mozart, zoraki bir yumuşak başlılıkla siparişleri yerine getiriyordu. 5 misa, org için sonatlar, marşlar, serenadlar, konçertolar besteledi. Ayrıca, stil galant bir de opera: La Finta Giardiniera. 1755'te Münih için yazdığı bu operayı kısa bir süre sonra Salzburg için yazdığı "Il re pastore" izledi.

Mozart 2,5 yıl içinde yeni Prensin bütün kaprislerine boyun eğmek zorunda kalırken, bir yandan da seçkin soyluların ve Salzburg'un zengin burjuvalarının siparişlerine yanıt veriyordu. Böylece, konser havaları, görkemli bahçeleri renklendiren serenadlar, divertimentolar, marşlar yazdı. Keman edebiyatında özel yerleri olan 5 tane keman konçertosu da bu dönemin ürünleridir.

Artık Mozart, Salzburg'un ona empoze ettiği "Style Galant" (Rococo Stili)'nden, Arşevük Prensin onu giderek daha çok zorlayan vesayetinden de uzaklaşmaya başlıyordu. Prens, yeni bir yolculuk için baba-oğula izin vermeyince, annesi ile beraber 23 Eylül 1777'de Mozart, Münih, Mannheim ve Paris'i kapsayan bir Avrupa turuna çıktı. Yol boyunca uğradıkları Münih, Ausburg, Manheim'da dostluklar edindi. Mannheim'da Cannabich'den senfonik yazıyla ilgili dersler aldı. O dönemin en iyisi Mannheim Orkestrası ile çaldı. Aynı kentte, Weber ailesinin küçük kızı, şarkıcı Aloysia Weber'e aşık oldu, ancak daha sonra ikili ayrıldı. 4 yıl sonra da, Aloysia'nın kız kardeşi Constanze ile evlendi.

Paris, genç dâhiyi unutmuştu. Paris Senfonisi'nin başarısına karşılık "Les Petits Riens" balesi sessiz karşılandı. Paris günleri ona, Gluck ve Gretry'nin üslubunu inceleme fırsatı bakımından önemlidir. Bununla beraber, Parislilerden hoşlandığı da söylenemez.

Paris'e başarısız ziyareti sırasında, 3 Temmuz 1778'de annesinin ölümüyle derinden sarsıldı. Salzburg'a bir dostuna gönderdiği mektupta son 15 günün dramını, annesinin bilincini kaybederek yavaş yavaş nasıl söndüğünü, varlığının en acı günü olarak dile getiriyordu. Anne Mozart, St. Eustache mezarlığında toprağa verildi. Bu olaydan sonra Salzburg'a dönerek eski görevine giren ve daha sonra saray orgculuğuna atanan Mozart, büyük eserlere eğildi. Taç giyme missası, iki piyano için (mi bemol) konçerto, keman ve viyola için konçertant senfoni, bir de

küçük opera yazdı: Zaide, saraydan kız kaçırma operasının habercisi olması bakımından ilginçtir.

1781'de Bavyera Prensi'nin sipariş ettiği opera, olgunluk eserlerine bir köprü niteliğindedir: 1781'de Münih'te oynanan İdomeneo, Mozart'ın ilk büyük operasıdır. Ancak, halk bunun farkına varmadı. Harika çocuğun başarılarına gösterilen taşkın hayranlık, Mozart büyüdükten sonra sönmüştü. Ertesi yıl, Viyana'yı patronu, Prens Başpiskopos Colloredo ile ziyaret etti.

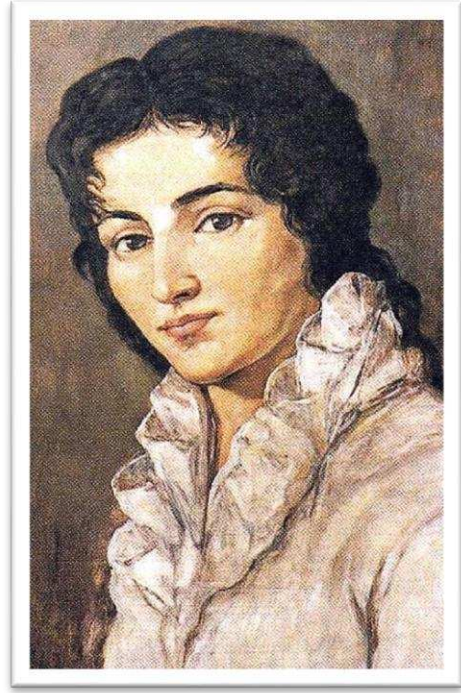
Mozart'ın Salzburg dışındaki ekinliklerine karşı olan Arşivük Prens de o sırada Viyana'da bulunuyordu. Salzburg'a geri döndüklerinde, opera şefi olan Mozart, isyanını arttırdı ve başpiskoposun müzik işleriyle ilgilenmek ilgilenmedi. Bu düşüncelerini söylemesiyle de başpiskopos onu çağırarak "yanında ücretli bir hizmetkar olduğunu" hoş olmayan bir dille hatırlattı ve ardından desteğini çekti. Mozart bundan sonra, aristokrasinin ilgisiyle özgür olarak müziğini geliştirmek için Viyana'ya yerleşti.

Viyana'da Mozart

Dört yıl önce ilgi duyduğu Aloysia Weber evlenmişti. Dört kızkardeşten en küçüğü olan Constanze Weber (1763-1842), Mozart'a ablasını unutturmaya başardı. Constanze'nin babası Fridolin Weber, Carl Maria von Weber'in Franz Anton Weber'den üvey kardeşidir. Genç Mozart, Constanze ile evlenmek istiyordu. Anne Weber'in aceleciliğine karşılık, Leopold Mozart bu evliliği onaylamıyordu. Oğlunun Aloysia ile evlilik isteğine de "sonunda sefaletle düşeceği ve bestecilik kariyerinin zarar göreceği" düşüncesiyle karşı çıkmıştı. Üstelik onun Salzburg Prensi'nin yanından ayrılmasından duyduğu öfke ve üzüntüyü de unutmaya benzemiyordu.

Can sıkıcı olaylardan sonra, evlilik töreni 4 Ağustos 1782'de Viyana'da St. Etienne Katedrali'nde yapıldı. Mozart şöyle yazıyordu: "Karım ve ben, evliliğimiz gerçekleşince ağlamaya başladık. Herkes, hatta Rahip bile o kadar heyecanlandı ki, gözyaşlarını tutamadı."

6 çocukları olmasına rağmen, sadece 2 tanesi çocukluktan sonra yaşadı: Carl Thomas Mozart (1784 -1858) ve Franz Xaver Wolfgang Mozart (1791 -1844) (daha sonra küçük bir bestekâr olmuştur). İki çocuğu da evlenmemiş, yetişkinliğe erişebilen çocuğu olmamıştır. Carl'ın Constanza isminde bir kızı olur, o da 1833'de çocukken ölür.

Mozart'ın Constanze ile beraberliği için çok şey yazıldı. Bu bakımdan Joseph Haydn ile aralarında bir benzerlik var mıydı? Constanze'nin mükemmellikten uzak olmakla beraber, kötü bir eş olduğu söylenebilir mi? Kuşkusuz, yeteneklerine karşın bilgisiz ve koket olan Constanze'nin Mozart'ın dehasını anlayabilmesi olanaksızdı. Constanze karşısında kendisine tapan bir koca görüyordu, başka şeye de aldırığı yoktu. Onun yapay ve hafif yaradılışının bu dahi bestecinin yaşamını gölgeleyen güçlükleri ağırlaştırdığı gerçektir.

Mozart'ın kısa süreli ayrılıklarda bile eşine yazdığı mektuplardan sevgi, şefkat ve romantizmle yüklü bir felsefe yansır. Belki de bu duygular, Saraydan Kız Kaçırma operasında açığa çıkan romantik esinin kaynağı olmuştur. Siengspiel tarzındaki bu opera imparator II. Loeoph tarafından sipariş edilmiştir. 1782 yılı Mozart'ın kariyeri için verimli bir yıldır: operası (Saraydan Kız Kaçırma (Die Entführung aus dem Serail) müthiş bir başarıya ulaşır. Bu operasında bahsedilen saray, Topkapı Sarayı olmayıp, Akdeniz kıyılarında bir yazlık saraydır yani yazlık köşktür. Opera Türk'lerin bulunduğu Osmanlı ülkelerinde geçmektedir. Selim Paşa'nın ve harem ağası Osman'ın tutsağı olan Konstanze ve İngiliz hizmetkârı Blonde'yi, Konstanze'nin nişanlısı bir İspanyol soylusu olan Belmonto kaçırmaya çalışır. En sonunda da Selim Paşa Belmont ve Konstanze'nin birleşmesine razı olur. Ardından konserlere çıkan Mozart, kendi piyano konçertolarının yönetmenliğinin yanı sıra, solo olarak da enstrümanlar çalar.

1782'de sahnelenen Saraydan Kız kaçırma operasını İmparator şu sözlerle mahkum etti: "Kulaklarımız için fazla güzel. Gereğinden çok nota var." II. Joseph onu fazla ilginç bulmuştu.

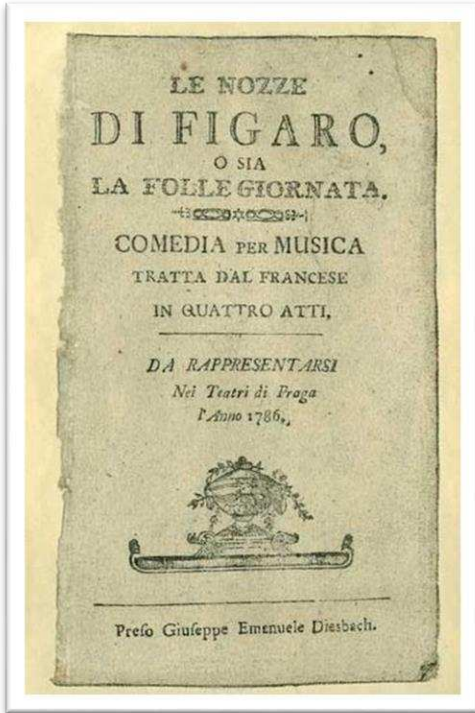
Mozart, çalışkan bir işçiydi. Genellikle sabahın 6'sında yazmaya başlardı. Birkaç kısa mola ve müzik toplantılarının

Salieri, Dittersdorf ve çok sevdiği Joseph Haydn ile karşılaşılıyordu. Verdiği derslerden, oda müziği siparişlerinden ve müzikseverlerle hevesliler için düzenlenen müzikli toplantılardan biraz para kazanıyordu.

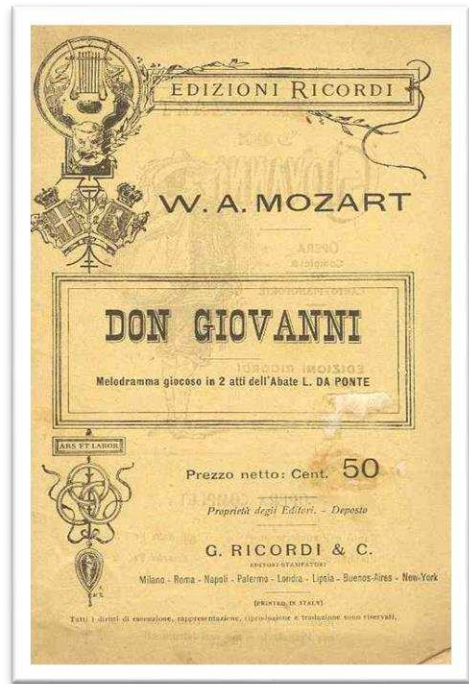
Mozart hayatında nadiren maddi zorluklar yaşamıştır. Ancak, bu yaşadığı zorluklar birçok kez abartılmış ve romantikleştirilmiştir. Arkadaşlarından birçok kez borç almıştır ve pek çok borcu ödenmemiş şekilde ölmüştür. 1784 ile 1787 arasında bugün de ziyaret edilen Domgasse 5'te St. Stephen Katedrali arkasında, yedi odalı bir apartmanda yaşamıştır. Burada 1786'da "Figaro'nun Düğünü (La nozze di Figaro) operasını bestelemiştir. Librettosu, Beaumarchais'in Figaronun Evlenmesi başlıklı eserine dayalı olan opera, 1 Mayıs 1786'da sahnelendi. Viyana'da müzik, İtalyanlardan oluşan küçük bir grubun tekelindeydi. Şarkıcılar temsil sırasında kasten detone oldular. Yine de dinleyicilerin karşılayışı sıcak oldu ve eser, öngörülen süreden iki kat daha fazla süre afişte kaldı. Başarı ve kazandığı 100 duca, Mozart'ın durumunu düzeltmeye yetmedi. Çünkü kazançla birlikte masraflar da büyümüştü.

Mozart ve Prag

Parasal durumunu düzeltmek için İngiltere'ye yerleşmeyi düşünüyordu ki, Figaro'nun Düğünü'nün Prag'da görülmemiş bir başarıyla temsil edildiği haberi geldi. Mozart, İngiltere'ye yerleşme düşüncesini bir kenara bıraktı. Ondan, operanın motifleriyle danslar hazırlaması isteniyordu. Daveti kabul ederek Constanze ile beraber 11 Ocak 1787'de Prag'a gitti. Denebilir ki, Prag'ta geçirdiği günler, yaşamının en mutlu dönemi oldu. Bir mektubunda şöyle yazıyordu: "Burada, Figaro'dan başka bir şey konuşulmuyor, oynanmıyor, söylenmiyor, ısıklıla çalınmıyor. Figaro... hep Figaro."

Mozart'ın Prag ve halkıyla özel bir ilişkisi vardır. Buradaki seyircisi, Figaro'yu Viyana'dakilerden daha fazla kutlamıştır. "Meine Prager verstehen mich" (Praglılarım beni anlıyor) sözü de Bohemya'da oldukça ünlü olmuştur. Birçok turist, Prag'daki izlerini takip eder ve Mozart Müzesi, yaşadığı Bertramka Villası'nda oda orkestralarını dinlerler. Prag şehri, Mozart'a hayatının geri kalanında finansal olarak komisyonlar aracılığıyla destek sağlamıştır. Don Giovanni 29 Ekim 1787'de Estates Tiyatro'sunda gösterime girmiştir. Mozart son operası Titus'un merhameti (La Clemenza di Tito) 6 Eylül 1791'de, yine bu şehirde Leopold II'nin Bohemya Krallığı taç giyme töreninde gerçekleşmiştir. Mozart bu görevi, Antonio Salieri 'nin açıkca reddetmesi üzerine almıştır.

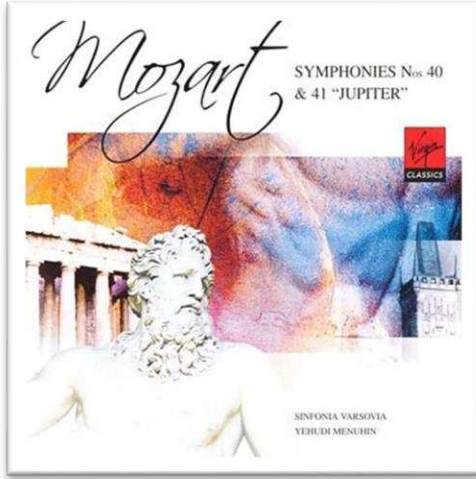

Prag'ta bayram parlıtısıyla geçen bir ayın sonunda Viyana'ya döndüler. Mozart, Prag'tan aldığı yeni bir sipariş üzerine çalışmaya başladı: Don Giovanni... Da Ponte'nin librettosu üzerine bestelenen eser, 29 Ekim 1787'de Prag'taki başarılı prömiyerinden az sonra Viyana'da seslendirildi. Birkaç kişi dışında eseri kimse anlamadı. Goethe, Schiller'e yazdığı mektupta şöyle diyordu: "Opera için beslediğiniz umudun Don Giovanni'de tam olarak gerçekleştiğini gördünüz. Bu eser, benzersiz kalıyor."

Aynı yıl, yeni bir olay Mozart'ın yaşamını gölgeledi. Leopold Mozart, oğlunun Viyana'ya yerleşmesinden ve kızı Nannerl'in evlenmesinden sonra Salzburg'da yalnız yaşıyordu. 1787'de ciddi olarak hastalandı. Mozart'ın babasına yazdığı mektuplar, duyarlılığının bir başka yanını ortaya koyar. "Ölüm yakından bakıldığında, yaşamın son amacıdır... Bu en gerçek ve kusursuz dostla birkaç yıldan beri öylesine içli dışlı oldum ki görüntüsü artık benim için korkutucu olmaktan uzak... Aksine sakinleştirici ve avutucu. Gerçek mutluluğun anahtarını bana gösterdiği için Tanrı'ya şükrediyorum." Leopold Mozart, 28 Mayıs 1787'de öldü.

Tanrı'ya şükrediyorum." Leopold Mozart, 28 Mayıs 1878'de öldü.

1788 yine önemli eserler yılıdır: Klavsen için taç giyme konçertosu ve Jüpiter Senfonisi'yle taçlanmış olan son üç senfoni.

Sıkıntı ve yoksulluk giderek büyüdü. 1789 kışı hüzünlü geçti. Baharda, öğrencisi Prens Lichnowsky ile yola çıktılar. Prag, Dresden, sonra Leipzig. Orada J.S. Bach'ın orgunda doğaçlama yaptı. Berlin'de Kral Frederic Guillaume'a takdim edilmesi parasal açıdan biraz rahatlama sağladıysa da Viyana'ya dönünce sıkıntılı günler yeniden başladı.

Gluck'un ölümünden beri saray besteciliği boştu. İmparator II. Joseph bu görevi Mozart'a teklif etti. Ancak 2000 Florinlik ücret 800'e indirilmişti. Mozart, kırılganlığını şu sözlerle belirtti: "Aslında yapacağım şey, yapabileceğimin yanında çok küçük."

1789 yazında II. Joseph ona Così fan tutte operasını ısmarladı. Yılın son aylarında tamamlanan eserin ilk seslendirilişi 26 Ocak 1790'da yapıldı. 1790 Şubat'ında II. Joseph öldü. Yerine geçen Leopold, müziğe hiç ilgi duymuyordu. Kutlamalar dolayısıyla yapılan eser siparişlerinde kimsenin aklına Mozart gelmedi.

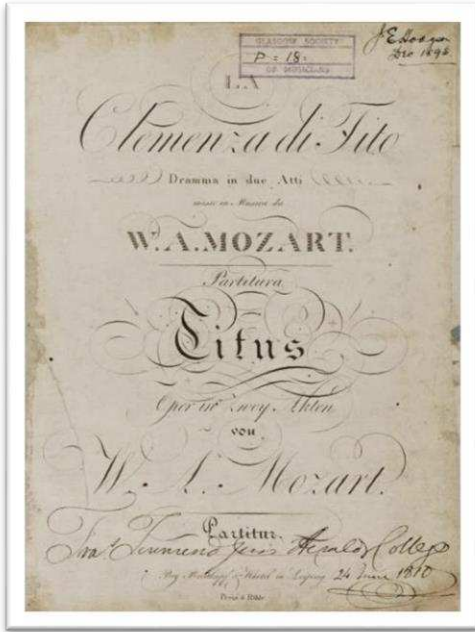

Ve sonunda, olağanüstü verimlilikle yaşanan 1791 yılı. Joseph Haydn'ın Londra'ya gitmesine, Constanze'nin hastalığına karşın... mum ışığının sönmenden önceki son alevi gibi, parlak bir yaratıcılıkla La Clemenza di Tito'nun ve Sihirli Flüt'ün doğduğu yıl.

Bir dostuna yazdığı mektupta şöyle diyordu: "Şimdi iki öğrencim var. Sekize çıkmasını istiyorum. Her yerde ders verdiğimi yayın."

La Clemenza di Tito operasının prömiyeri 6 Eylül'de yapıldı. Sihirli Flüt ise ilk temsilini 6 Eylül'de verdi. Bir tiyatro müdür olan Emanuel Schikaneder'in siparişi ve metni üzerine bestelenen Sihirli Flüt'ün başarısı umut edilemeyecek kadar büyük oldu. İki yüzden fazla temsili yapıldı. Fakat hastalık Mozart'ı yatağa çivilediği için nadiren orada hazır bulunabiliyordu. Bu harika Siengspiel'in Fidelio ya da Freischütz gibi eserlerin habercisi olması açısından da ayrı bir önemi vardır.

Hasta yatağından etrafa berrak ve olgun, olağanüstü müzik sayfaları açıldı. Zayıflayan gücü izin verdiği zaman Requiem'ine çalışıyordu. Aynı günlerde Mozart, en iyi librettisti Lorenzo da Fonte'ye şunları yazıyordu: "Önerilerinizi izlemek istiyorum. Ama oraya nasıl varılır? Kafam yerinde değil. Gücümün sonuna geldim. Ve gözlerimin önünden bu meçhulün görüntüsünü kovamıyorum. Onu, sürekli olarak bana rica ederken, ısrar ederken, sabırsızca çalışmaya zorlarken görüyorum. Devam ediyorum. Çünkü bestelemek, beni dinlenmekten daha az yoruyor. Üstelik artık yüreğime başka bir şey almak istemiyorum. Saatin çaldığını bana duyuran bir şeyler hissediyorum. Yeteneğimden yararlanamadan bitirdim. Bununla beraber, yaşam ne kadar güzeldi ve korunarak gelişen meslek ne kadar şanslı... Fakat, insanın kendi yazgısını değiştirmesi olası değil. Hiç kimse, günlerini

belirleyemez. Boyun eğmek gerek. Tanrı bundan hoşnut olacak... Bitiriyorum. Bu benim cenaze şarkım ve onu yarım bırakmak zorundayım." Kont Walsegg'in eşinin anısı için sipariş ettiği ünlü Requiem (Ölümler Missası)'nı kastediyordu olmalıydı.

Hasta yatağındaki Mozart, eserini bitiremeden 5 Aralık 1791'de öldü. Karısı, baldızı ve öğrencisi Süßmayer başındaydı. Sophie'den Constanze ile ilgilenmesini istemiş, Süßmayer'e de reuim'in nasıl tamamlanacağını anlatmıştı. Mozart'ın hastalığı ve dayanılmaz baş ağrılarının nedeni anlaşılmadı. Doktor, soğuk kompreslerle acısını azaltmak için boşuna uğraştı. Mozart son ana kadar Requiem (ölüler missası)'nı sayıkladı.

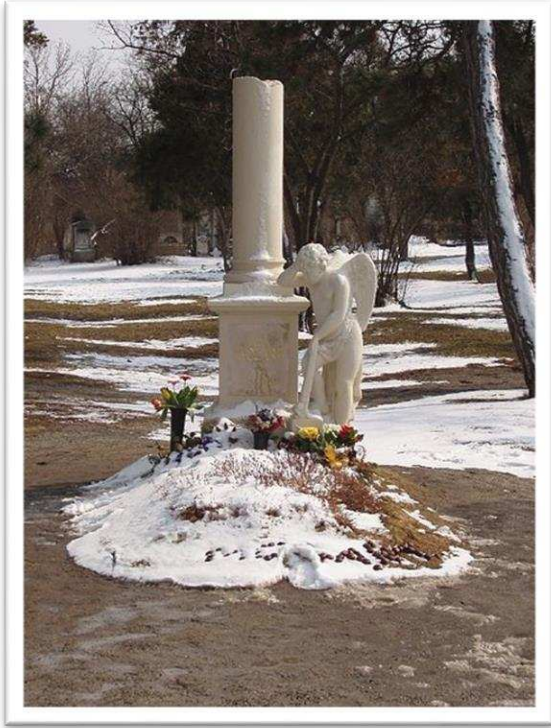
Gömülüğü, 8 Aralık'ta berbat bir havada oldu. Constanze, hasta yatağından kalkamadı. Büyük bestecinin cenazesine gelen birkaç dostu, yağmurla karışık kar fırtınası şiddetlenince birer ikişer dağıldılar. Mezarlığa kadar kimse kalmamıştı. Ölüsü, fakirlere mahsus ortak bir çukura kondu.

Ölümünden sonra eserleri birleştirildi, yaşamı araştırıldı, mektupları basıldı, sokaklara, alanlara adı verildi, heykeli dikildi. Salzburg'da anısına ünlü şenlikler düzenlendi.

Requem'in son sayfası ...

Mozart'ın mezarı

Son hastalığı ve ölümü

Mozart'ın son hastalığı ve ölümü incelenmesi oldukça zor bir konudur. Romantik efsaneler ve birbiriyle uyuşmayan teoriler vardır. Birçok araştırmacı, Mozart'ın hastalığının ilerlemesi konusunda anlaşamaz. Özellikle hangi noktada Mozart hastalığı hakkında haberdar oldu ve bu eserlerini etkiledi. Romantik bakış açısı, hastalığının giderek kötüye gittiğine ve bunun da eserlerine paralel bir şekilde yansıdığını savunur. Bunun karşısında ise, günümüzdeki bazı araştırmacılar, durumunun iyi olduğunu ve ölümünün ailesi ve arkadaşlarında ani bir çok etkisi yarattığını belirtirler.

Mozart'ın son sözleri: "Ölümün tadı dudaklarımda... Bu dünyadan olmayan bir şey hissediyorum" der. Hastalığının asıl sebebi de bir varsayımdır.

Ölüm kayıtları "hitziges Frieselfieber" (mühim darı tanesi ateşi) der ve bu, sebebi modern tıpta açıklanabilen bir tanım değildir. Birçok teori önerilmiştir, bunların arasında, trışinoz, civa zehirlenmesi ve ateşli romatizma da vardır. Hastaların kanatılması o dönemde genelde uygulanan bir anlayıştı ve bu da sebepler arasında gösterilir.

Mozart, 5 Aralık 1791 tarihinde gece 1 sularında Viyana'da ölür. Hastalığının yükselmesi ile, son çalışması Requiem ile birlikte Zauberflöte'dir. Yalnız Zauberflöte'yi ölümünden önce bitirir ve sahneler çıkarıp ünlü yapar, ama Requiem'i bitiremeden ölür. Bu iki çalışmasına daha ölümünden birkaç gün önce başlamıştır.

Popüler efsaneye göre, Requiem'de Mozart kendi ölümünü düşünerek bu besteyi yapmıştır ve bu dünya sonrasından bir haberci bunu maddi olarak desteklemiştir.

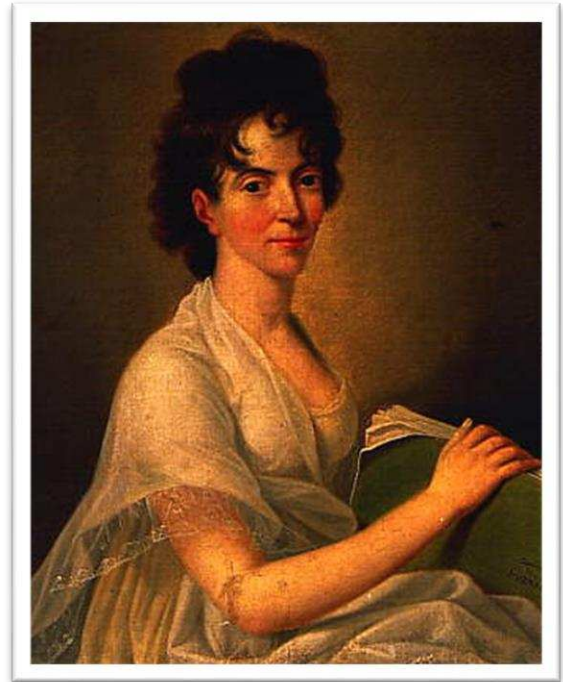

Belgesellerdeki bulgular, bu anonim desteğin Schloss Stuppach Kontu Franz Walsegg tarafından geldiğini ispatlamıştır. Eserin büyük bir çoğunluğu da, Mozart'ın sağlığı yerindeyken yazılmıştır. Genç bir bestekâr ve Mozart'ın öğrencisi Franz Xaver Süssmayr, Constanze tarafından Requiem'i bitirmesi için görevlendirir. İlk görevlendirilen Süssmayr değildir, Constanze öncelikle Joseph Eybler 'e başvurur, ancak Eybler beceremez ve görevi reddeder.

Ölüm nedeni, ölüm sonrası tanı teknikleri gelişmemiş olduğundan belirlenemedi. Resmi kayıtlarda, Mozart'ın geçirdiği çok sayıda ateşten sonra renginin sarardığı belirtildiği için, en çok kabul gören teori Mozart'ın yaşamı boyunca sıkıntısını çektiği akut romatizmal ateştir.

Constanze Mozart, kocasının ölümünden sonra, Mozart'ın ölümün eşigindeyken bestelediği ölümlere Ağıt, Requiem hakkında çarpıcı bir öykü anlatmıştır:

Constanze, bir habercinin Mozart'ın Viyana'daki apartmanına geldiğini hatırlıyordu. Adam, Mozart'ın cömert bir ödeme karşılığında, Requiem'i besteleyip bestelemeyeceğini öğrenmek istemişti. En son operası fiyaskoyla sonuçlanan ve bu yüzden nakit sıkıntısı çeken besteci, teklifi hemen kabul etti. Haberci paranın yarısını ödedi ve sadece Mozart'ı parçayı kimin sipariş ettiğini araştırmaya çalışmaması için uyaracak kadar kaldıktan sonra hemen ayrıldı. Mozart besteye kendini tamamen kaptırdı. Constanze, kocasının ruh halini "Her zaman sessizce oturuyor ve düşüncelere dalyordu" diye anlatıyordu. "En sonunda artık reddedecek durumda değildi, bu eseri kendi cenazesi için bestelediğinden kesinlikle emindi. "Bu esnada Mozart sadece otuz beş yaşındaydı arkadaşlarına belirttiği gibi zehirlendiğini düşünüyordu.

Mozart'ın öldürüldüğü söylentileri ölümünden hemen etrafta yayılmaya başladı. 1791'de bir Berlin gazetesi, Mozart'ın "ölümünden sonra cesedinin şişmiş olması, zehirlendiği yolunda kuşkular doğurdu" diye yazmıştı. Kuşkular en başta Mozart'ın öğrencilerinden birinin kocası, Franz Hofdemel üzerinde toplanmıştı ama kanıt yoktu.

1820'lerde, Avusturyalı eski bir saray bestecisi, Antonio Salieri'nin adı da şüpheliler listesine eklendi. Salieri adına, konuklarının sağır besteci ile iletişim kurmak için kullandığı Beethoven'ın "sohbet defterleri"nin birçok sayfasında rastlandı. Hem Beethoven'ın oğlu Kari hem de bir başka ziyaretçi, Anton Schindler, Salieri'nin Mozart'ı zehirlendiğini itiraf ettiğini defterlere yazmıştı. Salieri'yi harekete geçiren şey neydi? Kıskançlık. Hakkında kurulan dedikodu kumpasına bakılırsa, Salieri Mozart'ın dehasını kabul ediyor ve bu yüzden ondan nefret ediyordu. Salieri her zaman saray efendisi ve nazik bir insanken, özellikle Mozart'ın genelde kaba ve kibirli olmasına rağmen, Viyana sarayının baş bestecisi olarak hep kendi önüne geçmesini çekemiyordu. Salieri'nin katil ya da dalavereci olarak gösterilmesinin sorunu, Hofdemel'inkiyle aynıydı: Birkaç dedikodu kaynağından başka, Salieri'nin bırakalım Mozart'ı öldürmeyi, ondan nefret ettiğine dair hiçbir gerçek kanıt yoktur. Yaşamının son yılında Mozart öyle başarısız bir durumdaydı ki, kendisi ile Salieri arasında rekabetin adı bile anılmayacağı gibi, cinayete sebep olabilecek bir gerekçe de gösterilemez...

Karşımıza bu kez kuşkulu olarak çıkan tek bir kişi değil, bir örgüt vardı: Farmasonlar. Üye olmayanlara büyücülükmüş gibi gelen her çeşit gizli törenleriyle gizli bir dernek olmaları, onları kötü kuşkular için uygun bir aday haline getiriyordu. Mozart, 1784'de küçük bir Viyana Mason locasına katılmıştı. Aktif bir üyeydi, son tamamladığı eseri Sihirli Flüt dahil, Masonik temaları olan birçok eser bestelemişti. Örneğin, Mason törenlerinde büyük anlam taşıyan 18 rakamı, Mozart'ın operasında da önemli bir yere sahipti. II. Sahnenin başında, on sekiz papaz ve on sekiz sandalye vardır ve koronun söylediği şarkının ilk bölümü on sekiz ölçülüdür. Ayrıca bu sahneye orkestranın girişinde on sekiz nota grubu yer alır.

Masonların Mozart'ı zehirlendiğini ilk kez 1861'de G. F. Daumer öne sürmüş, Mozart'ın Sihirli Flüt'te bazı sırlarını açığa vurmasının Mason dostlarıyla arasını açtığını söylemişti. Ne var ki, Hofdemel ve Salieri teorileri gibi, Masonların komplo teorilerine de hiçbir kanıt gösterilemez. Bu kendilerine özgü bir kapalılığa sahip olmalarına rağmen Viyana'nın en saygın yurttaşlarını da içlerine alan Masonlara haksız bir yakıştırmadır. Gerçekten de, localar şehrin entelektüel seçkinlerinin büyük bölümünün toplandığı yerlerdi. Ayrıca Masonların opera ve bestecisiyle ilişkilerinden rahatsız olduklarına inanmamız için hiçbir neden yoktu. Ne var ki, birçok Masonun Cumhuriyetçi eğilimi, Avusturya İmparatoru II. Leopold'ı iškillendirmişti. Leopold Avrupa'daki devrimleri büyük bir kaygı ile izliyor ve buna ülkedeki Masonları ezerek yanıt veriyordu. Çok sayıda Mason locasını kapatmış ve geri kalanları da polisin sıkı denetimi altına almıştı. Bazı tarihçiler, Mozart ve Shikaneder'in bir Masonik opera besteleme kararına bu baskıların yol açmış olabileceğini varsaydılar. Sihirli Flüt'ün halkı ve muhafazakar hükümeti,

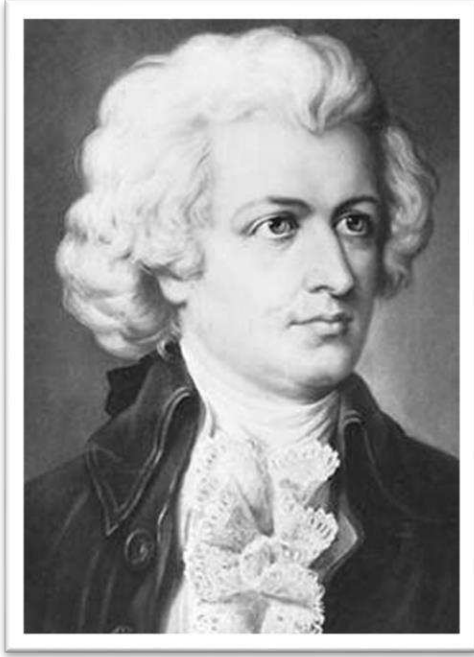
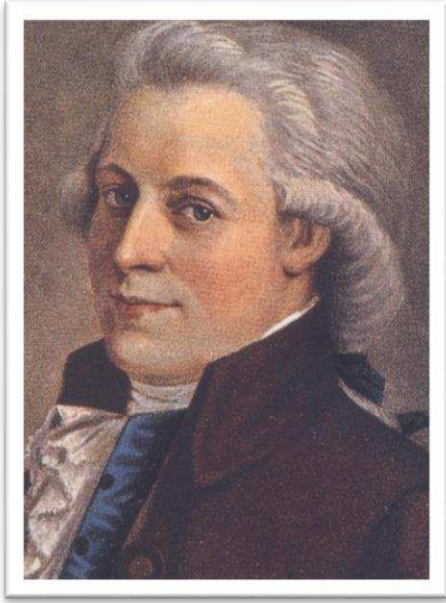
Masonların korkulacak bir yanı olmadığına ikna edebileceğini sanıyorlardı.

Çok daha sonra Mozart'ın ölümü üzerine kafa yoran aralarında ünlü isimlerin de bulunduğu bir dizi hekim, cıva zehirlenmesini öne sürmüşlerdir... Mozart'ın ölümünden 6 ay önce esrarlı bir biçimde biri peyda oldu ve kendisine bir ölüm missası, bir requiem ısmarladı. Mozart, "gri elçi" dediği bu kişiden pek çok kişiye bahsetti, onun yaklaşan ölümünün habercisi olduğundan, ısmarlanan requiem'in de kendisinininki olduğundan emindi. Birkaç ay sonra da Requiem'inin tınıları eşliğinde hayata veda etti... Ölümünden birkaç gün önce karısına gözyaşları içinde şunları söyledi: Günlerim sayılı, bana zehir verdiler... Maria Theresia'nın özel hekiminin oğlu Gottfried van Swieten, her pazar Mozart'ın evine giderdi. Babasının geliştirdiği ve hastalarda kullandığı bir cıva preparatını arkadaşına verdi. Bir önceki yüzyılın sonlarına kadar cıva, frengiye karşı tek etkili ilaç olarak biliniyordu. Son derece zehirli olduğu için uzun zaman dilimlerine yayılarak mümkün merteye sulandırılıp kullanılırdı.

Mozart Requiem'ini tamamladıktan sonra ölmesi gerektiğine kendinden vazgeçecek derecede inandı. Son nefesine kadar Requiem'ile uğraştı. Mozart'ı çaresizliğe ve ölüme sürükleyen "gri elçi"nin, Walsegg Kontu'nun uşağı olması, kötü bir fıkraya benzeyen olaylardan biridir. Sözü edilen Kont, ismini vermeden elçiler aracılığıyla müzisyenlere eser siparişinde bulunur, bunları ev orkestrasıyla konuklarının huzurunda seslendirirken, kendi şaheseri olarak tanıttırdı.

Mozart cinayetinde üç fail vardır: Bir intihalcinin tanınmayan ayakcısı, neye yol açtığını bilmeden, "ölüm elçisi" olarak hasta kurbanı ölüme sürüklemekten suçlu bulunur. Babacan yardımseverliğiyle istemeden zehirle adam öldüren kişi konumuna düşen Gottfried van Swieten suçlu bulunur. Kendi requiem'i üzerinde çalışan ve kendine kıyacak denli sonunun geldiğine inanan kurban, Mozart suçlu bulunur.

Eğer Mozart zehirlendiyse, asıl suçlular, kasıtlı olmasalar bile, doktorları arasında aranmalıdır. Constanze, doktorların ondan en az bir kez "kan aldığı"nı söylemişti. Bu tedavi yöntemi 18. yüzyıl sonlarında çok yaygın olduğu için, başka örnekler de olabilir. Birçok tıp tarihçisinin inandığı gibi, özellikle böbrek hastalığı söz konusuysa, gitgide zayıf düşen Mozart'ın ölümüne pekâlâ bu tedavi yöntemi yol açmış olabilir.

1991'de, Mozart'ın ölümünün 200. yıldönümünde toplanan bir tıp sempozyumunda, ölüm nedeni için en baş sıraya iki aday yerleştirilmişti: Böbrek yetmezliği ve akut romatizmal ateş. Ama hiçbirinin bestecinin zehirlendiğine

inanmaması dışında, uzmanlar arasında açık bir uzlaşma yoktu.

Öte yandan, Mozart'ın kendi inancı söz konusu olduğunda, ölümüne neden olan hastalıkların herhangi birinin getirdiği delirium ya da depresyondan kaynaklanmış olabilir. Kuşkusuz, Requiem'i ısmarlamış olan gizemli habercinin ziyareti, bestecinin zihnini ölüme, özellikle kendi ölümüne kilitlenmesine yol açmış olabilir.

En sonunda, Mozart'ın ölümünden 173 yıl sonra açığa çıkarılan habercinin sırrı daha az can sıkıcı olmakla birlikte, hiç de daha az acayip değildi. 1964'de, Otto Deutsch, Viyana'nın yaklaşık kırk beş kilometre güneyindeki bir kasaba olan Wiener Neusatz'da bulunan bir belgeyi yayınladı. "1791 'deki Başlangıcından 1839'a Bugünkü Döneme Kadar, W. A. Mozart'ın Requiem'inin Gerçek ve Ayrıntılı Öyküsü" başlıklı belge, bölgenin büyük toprak sahiplerinden, Kont von Walsegg tarafından işe alınan bir müzikçi, Anton Herzog tarafından yazılmıştı. Herzog, kontun gelecek vaat eden bestecilerin eserlerini satın alıp, bunları kendisininmiş gibi yutturmaktan hoşlanan ateşli bir müziksever olduğunu söylemişti. 1791 Şubatında, kontun genç karısı öldü ve özellikle bir Requiem şaheseri ile onun anısını ölümsüzleştirmek istedi. Bu yüzden her zamanki gibi cömert teklifiyle ve eseri kimin ısmarladığını araştırmasın diye aynı uyarısıyla birlikte uşağını Mozart'a gönderdi. Dolayısıyla, Mozart'ın son başyapıtının, bir ölüm meleği için değil, garip bir eser hırsızı için bestelendiği ortaya çıkmıştır. Hiç de aptal biri olmayan Constanze Mozart'ın kompozisyonlarının hızla artan değerini hesaba katmazsak ölen kocasının hızla büyüyen ününe katkıda bulunması umuduyla meçhul haberci öyküsünü yaymış olabilir. Eğer böyleyse, rüyasında bile göremeyeceği kadar başarılı olmuştu çünkü Requiem Mozart'ın başyapıtları arasında görülmeye başlanmıştı. Ve sonuçta nasıl bestelendiğinden bağımsız olarak, böyle kalmaya da devam ediyor.

Dünya tarihinin belki de gelmiş geçmiş en büyük müzik dehası olan Wolfgang Amadeus Mozart, sadece 35 yıl yaşadı. Buna rağmen ardında 626 ölümsüz eser bıraktı. Kısacık ömrüne bir mucize yaratmayı başaran bu müthiş besteci, ölümünün üzerinden 2 asırdan uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen ölüm sebebiyle hâlâ doktorların ilgisini çekmektedir.

Ölüm nedeni bugüne kadar açıklığa kavuşamayan Mozart'ın ölmeden önce dudaklarından dökülen son sözler ise şöyledir: "Ölümün tadı dudaklarımda... Bu dünyadan olmayan bir şey hissediyorum."

Somut bir tıbbi kanıt yok. Otopsi yapılmamış. Tahlil sonuçları yok. Hepsinin ötesi de cesedi de yok. Fakat kısa süre önce yayınlanan bir makaleye göre, yıllar içinde araştırmacılar Wolfgang Amadeus Mozart'ın ölüm nedenine ilişkin 118 teori ortaya attı. Sahne Sanatları Tabipler Birliği'nin kaynakça uzmanı olan emekli cerrah Dr. William J. Dawson, Mozart'ın ölümüne ilişkin derneğin veri tabanındaki 136 kaydı inceledi.

Dawson, derneğin çıkardığı Sahne Sanatlarındaki Tıbbi Sorunlar isimli dergide, "Bu konudaki yayınların çoğunun şaşırtıcı, karmaşık, varsayıma dayalı ve tartışmalı olduğunu gördüm" diye yazdı. Dawson şu sonuca vardı: "Tartışma tüm şiddetiyle devam edecek."

Fransız doktor L. R. Karhausen, 1998 yılında Dawson'un bahsettiği ölüm nedeni sayısının 118 olduğunu ortaya çıkardı.

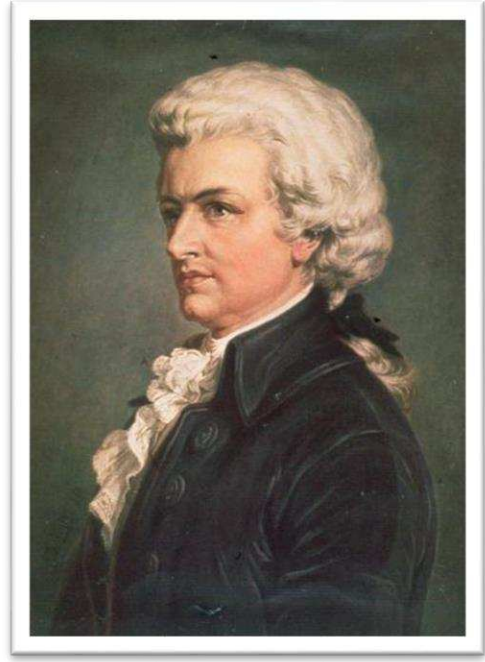
Ellerinde somut bir kanıt olmayan araştırmacılar Mozart'ın ailesinin ve on yıllar sonra son günlerinde Mozart'ı tedavi eden doktorlarla konuşan Viyanalı bir doktorun anlattıklarına dayanmak zorunda kalıyor. Zaman zaman orijinal beyanlardan yapılan yanlış çeviriler ve tıbbi bilginin ilerlemesinden ötürü, bazı dolaylı bilgiler bile bir süre sonra değişebiliyor.

4 Aralık akşamı Mozart'ın durumu ağırlaştı ve doktoru Thomas Closset eve çağrıldı. Mozart'ın başına soğuk kompresler uygulanmasını istedi. 5 Aralık'ta, gece yarısından bir saat sonra, Mozart 35 yaşında hayata gözlerini yumdu.

Closset, akut miliyer teşhisi koydu. Miliyer, darı büyüklüğündeki kabarcıkları, daha doğrusu kurdeşenleri tarif etmek için kullanılan genel bir terimdi. Viyana'daki kayıtlarda, Mozart'ın resmi ölüm nedeni olarak bu gösterildi.

O dönemde Viyana'nın orta sınıfı için geçerli olan örf ve adetlere uygun olarak, Mozart'ın naaşı herhangi bir mezar taşı konulmadan ortak bir mezara gömüldü. Böylece test yapmak için ona ait olduğu kesin olan hiçbir kalıntısı kalmadı.

Mozart'ın meslektaşı Antonio Salieri ya da frengiyi yenmek için kendisi tarafından zehirlendiği teorisi çürütüldü. Ateşli romatizma, İsviçreli Doktor Carl Bär'in 1966'da yayımladığı bir çalışmadan beri güçlü bir aday oldu. Diğer muhtemel nedenler arasında felç ve kalp yetmezliği de var.

Dawson tarafından bulunan çalışmalarda en çok adı geçen hastalık, böbrek rahatsızlığı sonucu toksinlerin kanda birikmesine yol açan üremi.

1980'lerde araştırmacı Peter J. Davies tarafından ortaya atılan bir diğer büyük teori, Mozart'ın kan damarlarında ender olarak görülen bir rahatsızlık olan Schönlein-Henoch sendromuna yakalandığı yönünde. Davies'e göre, sendrom böbrek yetmezliğine yol açtı, beyin kanaması ve zatürree de ölümü getirdi.

Mozart, hastalığının nüksettiği dönemde üzerinde çalıştığı Requiem ve Sihirli Flüt eserlerinden ikincisini ölümünden önce tamamladı ve sahnelere çıkarıp ünlü yaptı. Ancak Requiem'i bitirecek vakti bulamadı. Popüler efsaneye göre, Requiem'de Mozart kendi ölümünü düşünerek bu besteyi yapmıştır. Eserin büyük bir çoğunluğu, Mozart'ın sağlığı yerindeyken yazılmıştır. Kalanını tamamlaması içinse Mozart'ın eşi Constanze, sanatçının öğrencisi olan genç bestekâr Franz Xaver Süssmayr'ı görevlendirir.

Peki, Mozart'ın ölümü neden bu kadar çok ilgi uyandırıyor? Bunun bir nedeni, müzik ve tıp arasındaki yakın ilişki olabilir. Doktorların büyük bir kısmı bir enstrüman çalıyor. Örneğin Dawson, başarılı bir fagot virtüözüdür.

Bunca güzelliğe hayat veren önemli şahsiyetlerin, sıradan bir fiziksel rahatsızlık sonucu ölmüş olabileceği fikri, araştırmacıları büyülüyor. Utah Tıp Merkezi'nin yanık ünitesinin Başkanı Doktor Jeffrey R. Saffle, "Onlar hem ölümsüz hem de ölümlü" diyor. Saffle, ünlü bestecilerin tıbbi tarihleriyle ilgili bir literatür araştırmasının yazarlarından biri. Saffle, "Onlar, yarattıkları bakımından yaşamın kendisinden bile büyük isimler. Ama yaşamları, doğum ve ölümleri açısından herkes gibiler" diye ekliyor.

Mozart'ın ölüm nedeni ile ilgili birçok teori vardır. Bazı varsayımlara göre Mozart uzun süre devam eden kronik bir hastalık nedeniyle öldü. Ölüm kayıtlarında ölüm nedeni "hitziges frieselfieber" (mısır tanesi ateşi) olarak belirtilir. Ancak bu nitelemenin günümüz tıbbında herhangi bir karşılığı yoktur. Bazı teorilere göre Mozart'ın ölüm nedeninin trişinoz, civa zehirlenmesi veya ateşli romatizma olabileceği belirtilir.

Son olarak ise ABD'li doktor Hirschmann, bestecinin karısına yazdığı mektuptan yola çıkarak, Mozart'ın kurtlu et yiyip bundan dolayı öldüğünü öne sürmüştür.

Dr Jan V Hirschmann, Mozart'ın kurtlanmış domuz etini iyi pişirmeden yediği için öldüğünü öne sürüyor. Doktor, bestecinin ölmeden 44 gün önce karısına yazdığı bir mektuptan yola çıkıyor. "Ne kokular geliyor burnuma biliyor musun? Domuz pirzolası... Ne güzel bir lezzettir o!... Senin sağlığına yiyeceğim" diye yazıyor mektupta. Bir buçuk ay sonra eldeki verilere göre, Mozart yüksek ateş, ishal, kas ağrısı, bulantı kusma yakınmalarıyla yatağa düşmüş ve kısa bir süre sonra da ölmüştü.

Trichinosis (Trişinoz) hastalığının belirtileri, mikrop vücuda girdikten haftalar sonra ortaya çıkabiliyor. Nitekim Mozart'ta da belirtiler 50 gün sonra görülmüş. Trişinoz hastalığı insana az pişmiş ve küçük yuvarlak solucan larvalarının bulunduğu domuz etinin yenmesiyle geçen bir hastalık. Önce lenflere yerleşen larvalar, sonra kana karışıyor. Belirtileri ishal, bulantı, kusma, ateş sonraki dönemde kaslarda sertleşme, ağrı, ödem olarak görülen hastalık, tedavi edilmezse ölüme yol açabiliyor.

Enfeksiyon hastalıkları uzmanı olan Dr Jan V Hirschmann, Trişinoz hastalığının o devirde çok yaygın olduğunu ve tarihi belgelerde Mozart'ın son günlerini anlatan yazılara bakarak, bu belirtilerin aynının bestecide görüldüğünü belirtiyor. Sayılan belirtilerinin görülmesinden 15 gün sonra Mozart hayata gözlerini yummuştu. Hastalık, 1800'lü yıllara kadar saptanamamış, insanların başka bir hastalıktan öldüğü sanılmıştı. Dr. Hirschmann'ın Mozart üzerine 8 sayfa bulan ayrıntılı açıklaması, tarihi belgelerle birlikte "Archives of Internal Medicine" dergisinde yayınlandı.

Başka bir iddia da, Osmanlı-Avusturya Savaşı nedeniyle Viyana'da askerler arasında yayılan ve halk arasında da salgına neden olan MRSA (Methicillin-Resistant Staphylococcus Aureus) enfeksiyonundan dolayı öldüğüdür. Alman, Avusturyalı ve İngiliz araştırmacıların bir araya gelerek yaptığı bir araştırmada, Mozart'ın ölüm nedeninin basit bir boğaz ağrısıyla başlayan bakteri enfeksiyonu olduğu öne sürülmüştür. Bestecinin daha önceleri incelenen ölüm kayıtları, vücudunda tüberkülozu düşündürecek bazı bulgular olduğunu ortaya koymuştu. Ancak, Amsterdam Academic Medical Centre uzmanlarından Dr Richard Zeger'e göre, bu belirtiler bu mikroptan kaynaklanabilir.

Mozart, hayatının son dönemlerinde çok varlıklı sayılmazdı. Bazı biyografilerde son dönemlerinde ciddi maddi sıkıntı yaşadığı hatta bu nedenle bir toplu mezara defnedildiği söylenir. Ancak bu tam olarak doğru değildir. Mozart Viyana'da bir halk mezarlığına defnedilmiştir.

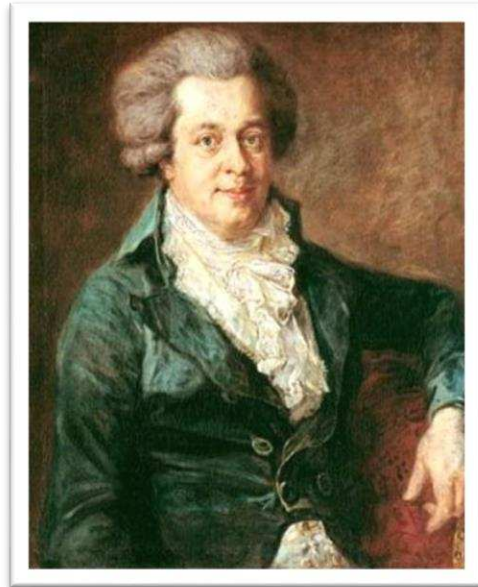

Cenazesinde çok az kişi vardı ve alelade bir mezara gömülmüştü. Ölümünden sonra da eserlerinin icra edildiği konserler ilgi topladı. Constanze, borçları ödeyebilmek için Mozart'ın yayınlanmamış yazılarını sattı ve imparator, Constanze'a maaş bağladı. İmparator aynı zamanda Mozart anısına pek çok konser verdirdi. Constanze'nin finansal durumu düzeldi ve çocuklarını özel okula gönderebildi.

İsminin yazılı olmadığı bir mezar taşı ile gömülü olduğu için, genelde Mozart'ın parasız ve unutulmuş olarak öldüğü söylenir. Ancak, Viyana'da eskisi kadar yüksek yaşam standartlarında yaşamasa da, komisyonlardan iyi bir gelir elde ediyordu. Yılda yaklaşık olarak 10,000 florin kazanıyordu, bu da 2006 'ya göre 42,000 Dolar (ya da 63,000 TL) etmektedir.

Söz konusu miktar O'nu 18'inci yüzyılda Dünya'da en fazla para kazanan %5'in içerisine sokar. Ancak, servetini kontrol edemiyordu. Annesi hakkında "Wolfgang ne zaman yeni bir şeyler kazanırsa, kendisini ve malını etrafına veriyordu" demiştir. Oldukça masraflı yaşamı da, o'nu birçok kez borç almaya yöneltmiştir.

Birçok yalvarış mektupları vardır, ama fakirliğine değin harcamalarına olduğu kadar fazla bir delil yoktur. Toplu bir mezarda değil, 1785 Avusturya kanunlarına göre halka ait bir mezara gömülmüştür.

St. Marx mezarlığındaki orijinal mezarı kaybolursa da, anıtsal mezartaşları buraya ve Zentralfriedhof'a yerleştirilmiştir. 2005'te Avusturya'nın Innsbruck Üniversitesi ve Matyland-Rockville'deki DNA laboratuvarlarında, Avusturya Müzesi'ndeki Mozart'ın

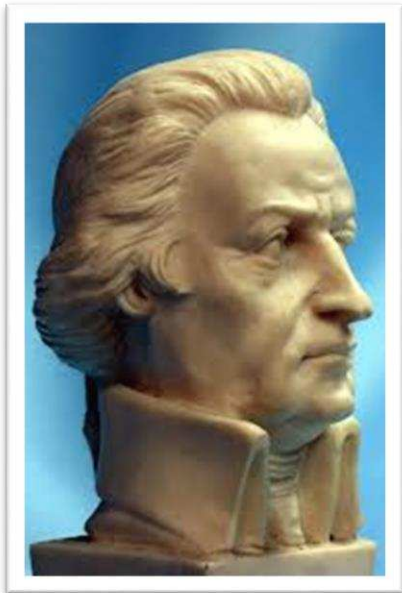
kafatasının ona ait olup olmadığı araştırılmış ve bu ananesinin ve yeğeninin DNA'leriyle karşılaştırılmıştır. Test sonuçları yetersiz kalmıştır ve DNA örneklerinin birbiriyle bir ilgisini bulamamışlardır.

1809 'da Constanze Danimarkalı diplomat Georg Nikolaus von Nissen (d. 1761 – ö. 1826) ile evlenir. Yeni eşi de Mozart'ın büyük bir hayranıdır ve Mozart üzerine bir biyografi yazar. Ömrü süresince bunu bitiremeye de, öldükten sonra, Constanze bitirmiş ve yayınlamıştır.

Dünya tarihinin belki de gelmiş geçmiş en büyük müzik dehasının sadece 35 yıllık bir ömür yaşaması ve bu ömre 626 ölümsüz eser bırakması, kendisi belki de müzik dünyasının en büyük kazançlarından biri olsa da, kısa ömrü de müzik dünyasının en büyük kaybıdır.

Mozart'ın ölümü o zaman için bile erken yaşta olmuştur. Öldüğü zamanlarda, gelmiş geçmiş en büyük besteci kabul ediliyordu. Erken yaşta ulaştığı şöhretle, çağdaş bestecileri bile etkilemişti. Müziği etkileyici, karmaşık, uyumsuz ve virtüözler için zorlayıcıydı. Çalışmaları XIX. yüzyıl boyunca popüler kaldı. XIX. yüzyılda hakkında biyografiler yazıldı, pek çok besteci ondan etkilendi. Kendisinden sonraki tüm bestecileri etkileyen tek besteci olduğu söylenir. Etkiledikleri arasında en önemlisi Beethoven'dır. Arkadaşı Haydn ile birlikte Mozart, senfoni, opera ve konçerto türündeki eserlerin Klasik Dönem'deki en büyük temsilcisi olmuştur. Eserleri esrarengiz ve dahiye şeklide büyüleyicidir. Hala, en büyük ve en çok dinlenen bestecilerden biridir. Mozart ve Mozart'ın etkilediği besteciler, klasik müzik hayranı olmayan kimselerde de dinlenilmekte ve beğenilmektedir.

Ölümünden bu yana geçen iki asırlık zaman içinde, her kuşak onun eserlerinde bir başka anlam ve güzellik bulmuştur. Eserlerindeki derin anlam ruhlarla işledikçe Mozart'ın insanlığa yardımı daha da önem kazanacaktır.

Yapıtları, Müzik Tarzı ve Yenilikleri

Tarzı

Mozart'ın çocukluğundan başlayarak, sayısız konser turneleri, posta arabasında geçen uzun saatler ve günler, konserlerin gerilimi, yorgunluğu, kabul törenleri, zaten hassas olan bünyesini altüst etmiştir. Bununla beraber, yine bu yolculuklar Avrupa'nın çeşitli müzik merkezlerinde, gelişimin etkileyen önemli tanışıklıklar yapmasını sağlamıştır. Frankfurt'ta Goethe ile tanışmış, Paris'te Schobert ve Eckard ekolünden etkilenmiş, Londra'da Johann Christian Bach'dan dersler almış, yine Londra'da Haydn'in eserlerini etüd etmiş, Viyana'da Joseph Haydn'dan, Salzburg'da Michael Haydn'dan yararlanmış, Milano'da Sammartini'yi tanımış, Bologna'da Padre Martini ile çalışmıştır. Peşpeşe gelen bu ilgiler ve bağlar, Mozart'ın eserlerinde kolaylıkla ayırt edilebilen izler bırakmıştır. Ancak Mozart, tanınmış teknikler ve yollardan geçmesine karşın, yeni ve zengin bir anlatım tarzı kullanmıştır. Bu anlatım gücünün yansıdığı senfonilerinde Haydn'a has sağlamlık ve ince bir işçilik göze çarpar. Eserlerinde yenilik ve teknik kusursuzlukla birleşen fantezi, geleceğin büyük romantiklerinin üslubunu hazırlaması bakımından önemlidir. Bir başka önemi de, Alman komik operası diyebileceğimiz ve Almanlara özgü olan Siengspiel türünü geliştirmesidir.

Mozart'ın dehasını ve ustalığını oluşturan öğeleri tanımlamak kolay değildir. Çağını çok iyi özetlemiş kusursuz işçilikle beslenen doğal kolaylık, çağını ve berrak kişiliğini yansıtan güzellik ve zarafet...

Mozart'ta "kendiliğinden olma" özelliği en dramatik biçimlerden, en güzel yüzlü türlere kadar bütün yazılarından yansır.

Mozart'ın müziği, Haydn'inki gibi, klasik müziğin ilk örneklerindendir. Çalışmaları, o dönemin tarzını değiştirmiş ve barok tarzı ile de karışımını sağlamıştır. Mozart'ın kendine ait tarzı klasik müziğin tamamının gelişimine paraleldir. Çok yönlü bir besteciye ve hemen hemen her türde müzik yazardı.

Bunların arasında senfoni, opera, solo konçerto, oda orkestrası, yaylı kuartet ve yaylı kintiyatotet ve piyano sonatları da vardır. Bu türlerin hiçbirisi yeni değildi, ama piyano konçertosu Mozart'ın tek başına geliştirdiği ve popüler ettiği bir türdür. Ayrıca önemli sayıda dini müzik de yayımladı, bunların arasında ayin müzikleri de vardı ve birçok dans müziği de besteledi; divertimenti, serenadlar ve diğer hafif eğlenceli türlerde.

Mozart ilk yıllarından beri müthiş bir kulağa sahipti. Duyduğu her müziği hafızasına bir daha çıkmayacak üzere yazabiliyordu. Gezilerinin de oldukça fazla olmasından dolayı, nadir bir tecrübe koleksiyonu edindi. Londra'da bir çocuk olarak J.C. Bach ile karşılaştı ve müziğini dinledi. Paris, Mannheim ve Viyana'da da buradaki bestekarlarla

karşılaştı. Muhteşem Mannheim orkestrasıyla beraber çalıştı. İtalyan açılışları ve opera buffalarıyla karşılaştı. Bunların hepsi, gelişiminde önemli bir rol oynadı.

Londra ve İtalya'da galant tarzı o dönemde oldukça popülerdi. Basit, hafif müzik, sesin yavaşlamasına bir tutku, vurgulara önem veren, hakim ve ana notanın üstündeki dördüncü ve altındaki notayı çıkartarak, simetrik cümlelerle ve açık bir mimari sundu. Bu tarzın etrafında gelişen klasik müzik, Barok'un komplike tarzına bir tepkiydi. Mozart'ın ilk çalışmaları, İtalyan açılışlarıydı. üç hareket birbiriyle buluşurdu.

Diğerleri J.C. Bach'ın eserlerine oldukça benzerdi ve başkaları da Viyana'daki eserlerin değişik bir şekilde vurgulanmasıydı. Mozart'ın en tanınan özelliklerinden biri de belli bir düzenin uyumuydu; sesin yavaşlamasına ana nota etrafında yöneliyordu ama Mozart, bunu değiştirerek uyumu ses yavaşlamasının daha güçlü yarıya geçmesini sağlamıştı. Mozart'ın Phrygian anlayışı da bunu gösterir.

Mozart olgunlaştıkça, Barok müziğinden birtakım yeni özellikler daha adapte etmiştir. Örnek olarak, 29. Senfoni'nin La Majör (K. 201)'ünde kontrpuana ait iki veya daha çok sayıda melodinin bir arada çalınmasından meydana gelmiş tema kullanıyordu ilk hareketinde ve düzensiz ifade uzunluklarını denemiştir. 1773'teki bazı kuartetleri fugal finalleri vardır ve büyük olasılıkla Haydn'dan esinlenmiştir. O da bunu opus 20 setinde kullanmıştır. Fırtına ve stresin etkisi, Alman edebiyatını "Romantizm" akımına doğru yönelirken, müzikte de bestecileri etkilemiştir.

Mozart'ın çalışma hayatında odağı enstrümental müzikle operalar arasında gitmiş gelmiştir. Avrupa'da o anda bulunan iki tarzda da operalar yazmıştır. "Figaro'nun Düşünü", "Don Giovanni" ve "Cosi fan tutte" (Bütün Kadınlar Böyle Yapar) [opera buffa] tarzında iken "Idomeneo" ve "Sihirli Flüt" [opera seria] tarzındadır.

Daha sonraki operalarında da enstrümanların, orkestranın, ton renginin psikolojik ve duygusal hisleri ve dramatik geçişleri ifade edebilmek için yeni yöntemler geliştirmiştir.

Senfonilerinde çözülemeyecek seviyede komplike bir şekilde orkestrasını kullanması, orkestranın psikolojik etkilerini geliştirmiş ve daha sonra da opera olmayan eserlerinde de görülmüştür.

Mozart için Türklerin ayrı bir önemi vardır, Türkler için de Mozart'ın. Mozart Türklerle, müzik ve töreleriyle gençlik çağlarıyla başlayarak ilgilenmiştir. Osmanlıların Viyana'yı kuşatması sırasında ve sonrasında, Avrupalılar, özellikle de Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun yurttaşları Türklerle yakın ilişkilere girmiştir.

Etkisi

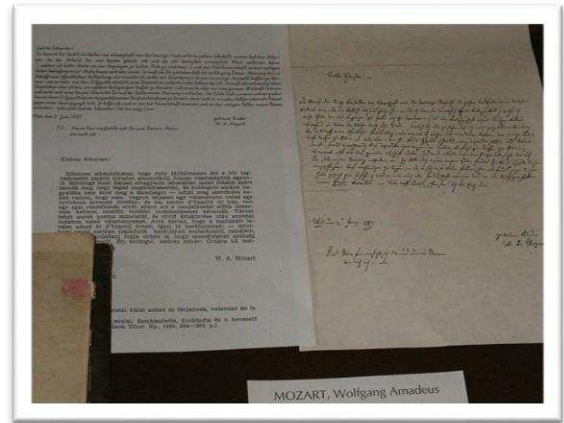
Mozart'ın nesiller boyunca, tüm müzik türlerinin bestekarlar üzerindeki etkisi oldukça büyüktür. Mozart'dan sonraki tüm önemli bestekarlar Mozart'ın büyüklüğünden bahsetmiştir.

Rossini hakkında "O bir dahi kadar bilgili ve bilgi kadar dahi olan tek müzisyendi." demiştir.

Ludwig van Beethoven'in Mozart hayranlığı da açıktır. Beethoven, Mozart'ı birçok kez kendisine örnek olarak almıştır. Örnek olarak, Beethoven'in Sol majör 4. Piyano Konçertosu Mozart'ın Do majör Piyano Konçerto'suna (K.503) bir göstergedir. Beethoven'in apartmanında öğrencilerinden birine, Mozart'ın Do majör kuartet'ini (K.464) gösterip "Ah, ne eser. Bu, Mozart'ın 'işte benim yapabileceğim bu, dinleyebilecek kulakların olsaydı!' demesidir." demiştir. Beethoven'in daha birçok eseri Mozart'ın eserlerine benzemekte ve çağrıştırmaktadır. Bunlara Beethoven'in Do minör 3. Piyano Konçertosu ile Mozart'ın Do minör 24. Piyano Konçerto'su da dahildir. İkisi de Haydn öğrencisi olup buluşuklarına inanılır ve Mozart'ın da Beethoven hakkında "Dünyaya hakkında bahsedilecek bir şey bırakacak." dediği söylenmektedir.

Çaykovski, "Mozartiana"yı Mozart'ı övmek için yazmıştır. Max Reger'in 1914'te yazdığı "Mozart Tema"sı da en tanınmış eserlerinden biridir.

Buna ek olarak Mozart, Frédéric Chopin, Franz Schubert, Peter İlyiç Çaykovski, Robert Schumann ve birçok besteci tarafından en iyi olarak gösterilmiştir. Hatta Frédéric Chopin, cenazesinde kendi yazdığı cenaze müziğini değil Mozart'ın Requiem'inin çalınmasını istemiştir.

Mozart'ın el yazısı ve imzası.

Mozart popüler müzik için de bir ilham kaynağı olarak kalmıştır. Jazz'dan, Rock'a, hatta Heavy Metal'e kadar. Jazz piyanisti Chick Corea, Mozart'ın piyano konçertolarını çalarken kendisini konçertolar yazmaya esinlenmiştir.

Köchel Dizini

Eserlerini tek tek saymak olanaksızdır. Operalarının yanında şeref terini çok sayıda senfonisi alır. Özellikle Mi bemol majör, sol minör ve do majör senfonileri... Oda müziği eserleri bu türün en seçkin örnekleri arasındadır. Requiem, gerçek bir yetkinliğe ulaşır.

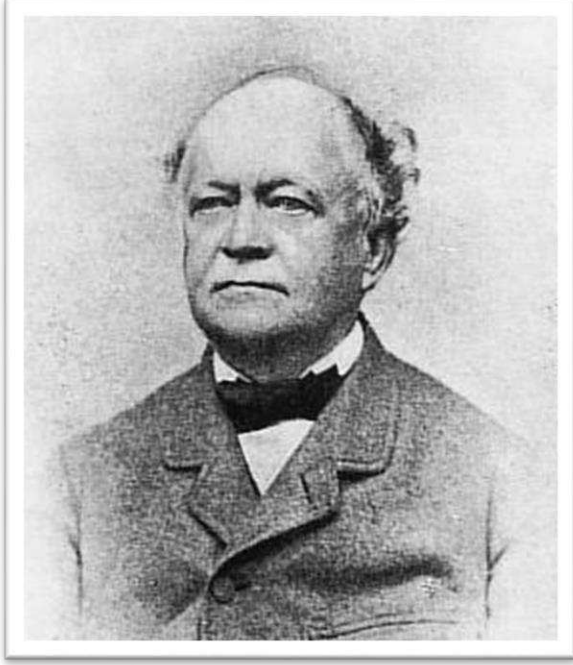
Mozart öldükten sonra, eserlerinin dizilimi için birçok defa uğraşmıştır.

Ancak, bunu 12 yıllık bir uğraşı sonunda, 1862'de Ludwig Alois Ferdinand Ritter von Köchel başarır.

Mozart'ın hâlen eserleri Köchel'in katalog numaralarına göre sıralandırılmıştır. Bu nedenle, örnek olarak La majör

23. Piyano Konçertosu demek yerine, basitçe "K. 488" ya da "KV. 488" diye yazılır. Buradaki KV'nin açılımı Köchel Verzeichnis (Köchel Dizini)' dir.

Bu katalog 6 kez revizyona gitmiş, Mozart'ın eserleri de K.1 den K.626'ya kadar numaralandırılmıştır.

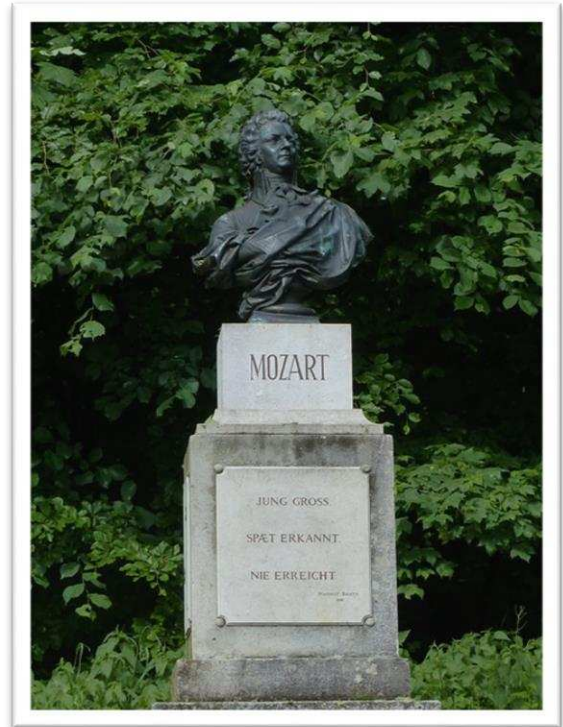
Söylenceler ve uyuşmazlıklar

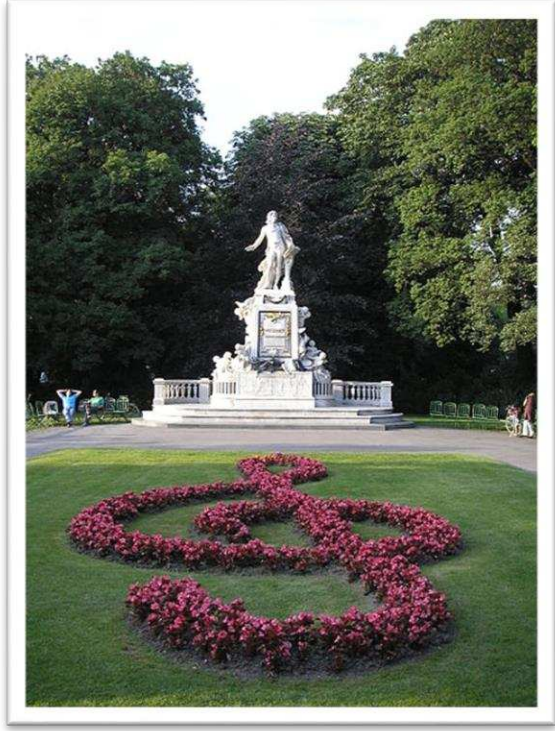
Mozart bestekarlar arasında doğal olmayan bir efsane yumağıyla karşılaştı. Bir bakıma çünkü ilk biyografisini yazanlar Onu şahsen tanıyorlardı. Bir ürün sunabilmek için hayali öğeler eklemek zorunda kalıyorlardı. Bu söylenceler, Mozart öldükten sonra başladı ama pek azı belli kanıtlar etrafındaydı. Bunlardan biri de Mozart'ın Requiem'ini kendi ölümünü düşünerek yazması üzerineydi. Hayali sözleri, gerçek olaylardan ayırmak Mozart araştırmacılarının devam eden bir görevi haline gelmiştir, lakin efsaneleri gerçek olaylardan ayırmak gerekir. Dramatistler ve senaristler, araştırmacıların sorumluluklarından özgür olarak, bu efsaneleri oldukça iyi birer öge olarak kullandılar.

Oldukça popüler olan bir nokta da Mozart ve Antonio Salieri arasındaki rekabet. Bazı versiyonlarda, Salieri'nin verdiği bir zehir nedeniyle ölen Mozart, Aleksandr Puşkin'in "Mozart ve Salieri" isimli oyununa, Nikolay Rimsky-Korsakov'un "Mozart ve Salieri" isimli operasına ve Peter Shaffer'in "Amadeus" isimli oyununa konu olmuştur. Amadeus ayrıca bir film olarak da çekilmiştir. Shaffer'in oyunundaki Mozart görüntüsü oldukça tepki almıştır ve birçok kişi haksız bir şekilde Mozart'ın kişiliğinin abartıldığını hissetmiştir ama elbette Mozart'ın deli dolu bir kişiliği olduğu doğrudur. Örnek olarak, Mozart kanonlarını "Leck mich im Arsch" (Kıçımı Yala) ve "Leck mir den Arsch fein recht schön sauber" (Kıçımı İyi ve Temizce Yala) parti müziği olarak dostlarına bestelemiştir. Bu eserlerinin Köchel numaraları 231 ve 233'dür.

Başka bir tartışma konusu da Mozart'ın çocukluktan ölümüne kadar insanüstü dehasıdır. Bazıları ilk eserlerini basit ve unutulabilir bulurken diğerleri Mozart'ın 5 yaşında yazdığı esere bile hayranlık duyarlar. Her hâlükârda, ilk bestelerinin bir bölümü hâlâ oldukça popülerdir. K. 165 örnek olarak, Mozart tarafından 17 yaşındayken bestelenmiştir ve en tanınan eserlerden biridir. Başka bir söyleyiş de henüz 5 ya da 6 yaşındayken gözleri kapalı olarak ellerini çapraz bir şekilde tutup piyanoyu çalabildiğidir.

Benjamşim Simkin, Mozart üzerine yazdığı bir kitapta Mozart'ın Tourette sendromu yaşadığını öngörmüştür. Ancak, hiçbir Tourette sendrom uzmanı, organizasyonu veya psikiyatrist Mozart'ın böyle bir sendroma sahip olduğunu söylememiştir ve birçoğu da yeteri kadar delilin olmadığını vurgular.

Viyana'daki Mozart Anıtı

Hastalıkları (Jasna Pucarın-Cvetkovi, 2011)

- Romatizma (büyük olasılıkla akut romatizmal ateş ve eritema nodozum)
- Sık üst solunum yolu enfeksiyonu
- Kronik nefrit üzerine sık sık eklenen akut ataklar
- Böbrek yetmezliği, üremi ve enfeksiyonun doğal komplikasyonu olarak hipertansiyon
- Kronik depresif, nevrotik, karamsa ve çekingendi.
- Paranoid kişilik bozukluğu ve emosyonel labilite.
- Sanrılar
- Nöropsikiyatrik semptomlar beyin ya da beyin boşluklarındaki yangısal duruma bağlı olabilir.
- Olası ölüm nedeni akut romatizmal ateşe sekonder böbrek yetmezliğidir. Kronik tabloya akut viral ya da bakteriyel bir hastalık eklenmiş olabilir.

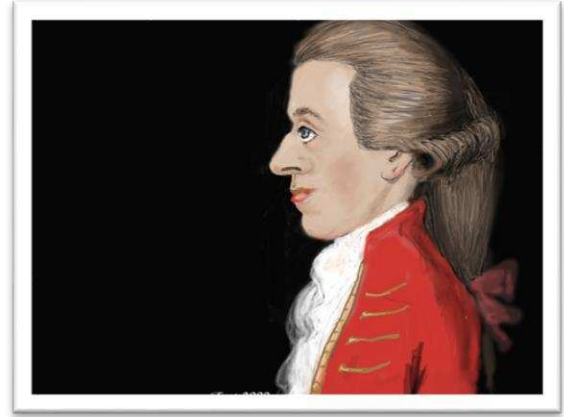
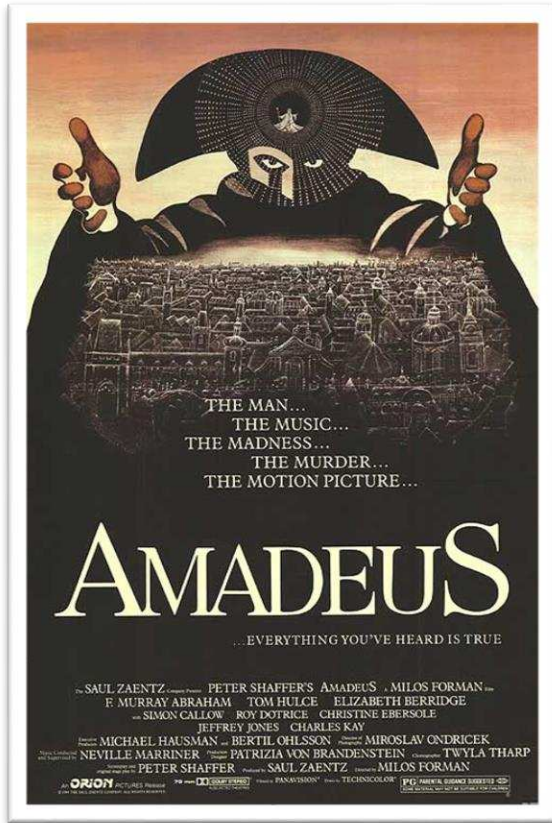
–

Amadeus, 1984

Milos Forman'ın 1984 yılında yönettiği Amadeus, Peter Sgaffer'in oyunu üzerinedir. 8 Oskar kazanan bu film, o yılın da en popüler filmlerinden biri olmuştur.

Film Mozart'ın eserlerini halkın tanınması için oldukça faydalı olmuştur, ancak tarihsel eşitsizlikler yüzünden eleştirilmiştir. Özellikle Antonio Salieri'nin Mozart ile olan rekabeti üzerine pek az tarihsel kanıt vardır. Aksine, büyük bir ihtimalle Mozart ve Salieri birbirlerine arkadaş ve ortak gözüyle bakmaktadırlar. Salieri'nin halk kütüphanesinden Mozart'a partiyonlar verdiğinin belgelerle kanıtları vardır. Bunun yanı sıra, birçok kez Mozart'ın eserlerini sahnede sunmuştur. Bunun da üstüne, Mozart'ın oğlu Franz Xaver'in müzik öğretmeni olmuştur.

Eserlerini hiçbir zaman göstermemesi, filmde fazla dramatize edilmiştir. Ayrıca, Mozart'ın eserleri incelendiğinde, birçok revizyonlar yaptığı da gözükmektedir. Mozart oldukça ağır çalışırdı ve kendi izniyle üstün bilgisini ve becerilerini Avrupa'nın müzik geleneklerine göre geliştirmişti. Schaffer ve Forman Amadeus'un hiçbir zaman Mozart'ın gerçek biyografisi olarak sunmak istemediklerini anlamış, filmin DVD sunumunda da, dramatik anlatımın incil'deki Habil ve Kabil öyküsünden esinlendiğini anlatmıştır – bir kardeş Tanrı tarafından sevilir, diğeri hor görülür.

[Mozart'ın kendi el yazısıyla kaleme aldığı orjinal bestelerinin 200 yıldan beri kayıp olan eksik sayfaları, Macaristan'da ortaya çıktı. \(2014, OdaTV\)](#)

Wolfgang Amadeus Mozart'ın kendi el yazısıyla kaleme aldığı ve 230 yıldır kayıp olan orijinal nota yazılarından 11 no'lu *La Majör Piyano Sonatı*'nın (K. 311) eksik olan dört sayfası Budapeşte'deki Macaristan Milli Kütüphanesi'nde bulundu. Bu sayfalarda, müzisyenin Mehter Marşı'nın ritminden esinlenerek yazdığı ve Türk Marşı olarak bilinen 'Rondo alla Turca' isimli eseri de yer alıyor.

Macaristan Milli Kütüphanesi müzik bölümü arşivlerinde araştırma yapması için görevlendirilen uzman Balazs Mikusi, çalışmaları sırasında Mozart'a ait orijinal nota yazılarını fark etti. Bulduğu notaları Mozart'ın el yazılarına benzeten Mikusi, araştırmasını daha da derinleştirdi. Bulduğu notaların Mozart'a ait olduğunu ve 11 no'lu *La Majör Piyano Sonatı*'nın Salzburg'da sergilenen son sayfasının önceki sayfaları olduğunu ispatladı.

1783 yılında bestelenen sonatın bugüne kadar bilinen versiyonuna göre küçük ritim ve nota farklılıkları olduğu söyleniyor. Mozart'ın Macaristan'a hiç gitmemesine rağmen kayıp sayfaların Budapeşte'ye nasıl gittiği ise hâlâ belirsizliğini koruyor.

Bulunan notalar Salzburg'da sergilenen son sayfa ile birleştirilerek dönem dönem sergilenmek üzere Budapeşte kütüphanesinde korunacak.

Mozart'ın kayıp bestesi

Bestecinin bugüne kadar bilinmeyen bir yapıtı Tyrol şehrinde bir tavanarasında ortaya çıktı (30 Mart 2012)

Klasik müzik dehası Wolfgang Amadeus Mozart'a ait bir beste Avusturya'nın Tyrol şehrinde bir tavanarasında keşfedildi. Salzburg Katedrali korosunda şarkı söyleyen 1765 doğumlu Johannes Reiserer'e ait 1780 tarihli defterde bulunan bestenin sayfasının üzerinde "Del Signore Giovane Wolfgango Mozart" notu yer alıyor. Do Majör Allegro Molto adı verilen yapıtın, sanatçının 10 - 11 yaşlarında yaptığı bir beste olduğu düşünülüyor. Bestenin dünya prömiyeri ise Mozart'ın çocukluk evinde bulunan, bizzat kullandığı piyanoda yapıldı.

Mozart'ın Kayıp Halkası

Mozart'ın yeni ortaya çıkan bestelerini 7-8 yaşlarında yaptığı düşünülüyor. (3 Ağustos 2009-BBC Türkçe)

Mozart'ın yeni keşfedilen iki bestesi, Salzburg'daki evinde, kendi piyanosunda seslendirildi. Uluslararası Mozart Federasyonu Başkanı Dr. Ulrich Leisinger, bu iki küçük eserin bestecinin gelişme çağındaki "kayıp halka" olabileceğini söyledi.

İlk bestenin 1763 ya da 1764'te yazılmış bir konçertonun ilk bölümü olduğu belirtiliyor. Bu bestenin sadece klavsen solo bölümü yazılmış. Avusturyalı sanatçı Florian Birsak tarafından seslendirilen eser daha sonra orkestra ile de çalındı. Eserin kayıp orkestra eşliğini Harvard Üniversitesi'nden Prof. Robert Levin yazdı. Bu parçaların Mozart'ın çocukken yazdığı küçük eserlerle daha sonra yazdığı besteler arasında önemli bir bağlantı noktasını temsil ettiği kaydediliyor. Müzik tarihçileri Mozart'ın 1773'teki ilk "resmi" konçertosundan çok uzun zaman önce konçerto bestelemeye başladığına dair anlatımlar bulunduğunu belirtiyorlardı.

Eserler 2010'da Salzburg'taki Mozart Haftası'nda yeniden seslendirilecek.

Kazım ÇAPACI - İzmir, 03.09.2016

kazimcapaci@gmail.com